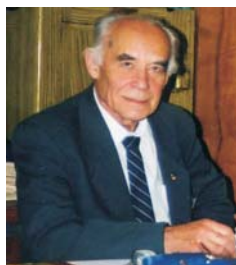

PROF. OLEH JOSYPOWYCZ PETRYCZENKO (1930–2010)

Volodymyr KOVALEVYCH¹, Tadeusz PERYT²
& Andriy POBEREZHSKY¹

¹*Instytut Geologii i Geochemii Surowców Energetycznych Ukraińskiej Akademii Nauk*

²*Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy*

Oleh Josypowycz Petryczenko był wybitnym ukraińskim uczonym. Jego fundamentalne prace dotyczące teoretycznej litologii i geochemii utworów osadowych są szeroko znane. Oryginalne mineralogiczno-geochemiczne opracowania metodyczne jego autorstwa, i uzyskane na ich podstawie wyniki, zaowocowały wyjaśnieniem globalnych prawidłowości powstawania i przestrzenno-czasowego występowania kompleksu niektórych kopaliny użytecznych, związanych z utworami osadowymi w ogólności, a zwłaszcza – z ewaporatami.

O.J. Petryczenko urodził się 20 listopada 1930 r. w Łobojkiwce znajdującej się w małowniczej krainie na Dniepropietrowszczyźnie w rodzinie nauczycielskiej. W 1954 r. ukończył Wydział Geologiczno-Geograficzny Uniwersytetu Dniepropietrowskiego. W latach 1954–1959 pracował w ekspedycjach geologiczno-poszukiwawczych we wschodniej Syberii, a od 1959 r. – w Instytucie Geologii i Geochemii Surowców Energetycznych (IGGGK) Akademii Nauk ZSRR, gdzie w 1967 r. obronił pracę doktorską *Geochemia litu, rubidu i cezu w procesie halogenezy*. Przewód habilitacyjny na podstawie dysertacji *Warunki fizyko-chemiczne dawnej akumulacji solnej i epigeneza osadów halogenicznych* z sukcesem zakończył w 1984 r. w Instytucie Geologii i Geofizyki AN ZSRR w Nowosybirsku. Tytuł profesora otrzymał w 1996 r.

Dorobek naukowy tego wielkiego uczonego to pięć monografii i przeszło 200 publikacji naukowych. W monografii *Metody badań inkluzji w minerałach utworów halogenicznych* (1973) wykazał użyteczność minerałów solnych do badań termobarogeochemicznych, choć w tym czasie bardzo sceptycznie oceniano przydatność łatwo rozpuszczalnych minerałów do tego rodzaju badań. Wśród zaproponowanych przez niego nowych metod najważniejszą okazała się metoda analizy ultramikrochemicznej (UMCA) solanek w pojedynczych inkluzjach. Wówczas była to jedyna metoda pozwalająca na analizę inkluzji o niewielkich rozmiarach (40 μm), tj. typowych pierwotnych inkluzji fluidalnych występujących w minerałach solnych.

W 1979 r. tę monografię metodyczną przetłumaczono na angielski i opublikowano w USA w tomie *Fluid inclusion research* (Ed. E. Roedder), vol. 12, s. 214–274 (University of Michigan Press, Ann Arbor). Stopniowo O.J. Petryczenko stworzył nową szkołę zajmującą się problemami fizyczno-chemicznych warunków powstawania utworów halogenicznych; bazą tej szkoły był Oddział Geochemii Utworów Osadowych Prowincji Ropo- i Gazonośnych IGGG, którym kierował od 1984 r. Wraz z uzyskaniem przez Ukrainę niepodległości pojawiła się możliwość ścisłej współpracy z kolegami zajmującymi się badaniami ewaporatów za granicą, w efekcie której pozyskano bogatą kolekcję soli z większości znanych formacji ewaporatowych na świecie. Właśnie wyniki badań tej kolekcji doprowadziły do wyjaśnienia zmian składu chemicznego solanek morskich basenów ewaporatowych w fanerozoiku, jak również opracowania uwarunkowanych wiekowo prawidłowości występowania kompleksu kopaliny użytecznych (węglowodorów, chlorkowych i siarczanowych soli potasowych, fosforytów, boratów, siarki rodzimej i in.), związanych z morskimi utworami osadowymi. Syntetyczne publikacje O.J. Petryczenki w całości stworzyły nowy kierunek naukowy w zakresie badań ewaporatów, a mianowicie termobarogeochemię ewaporatów.

Oleh Petryczenko nieustannie dbał o wychowanie kadr naukowych o wysokich kwalifikacjach; wypromował dziewięciu doktorów i jednego doktora habilitowanego. Był wieloletnim zastępcą redaktora naczelnego pisma *Geologiya i geokhimiya horyuchykh kopalyn*, recenzentem licznych dysertacji, recenzentem bądź głównym redaktorem szeregu monografii i tomów prac naukowych, niejednokrotnie wybierano go przewodniczącym państwowej komisji egzaminacyjnej Wydziału Geologicznego Uniwersytetu Lwowskiego.

Oleh Josypowycz Petryczenko zmarł 29 września 2010 r. w osiemdziesiątym roku życia; spoczął na cmentarzu Sychowskim we Lwowie. Wielka to strata dla nas wszystkich, którzy go znaliśmy i tak wysoko ceniliśmy, ale też i olbrzymia strata dla nauki światowej. Pamięć o tym utalentowanym uczonym, inteligentnym, tolerancyjnym i nadzwyczaj dobrym człowieku pozostanie w sercach tych, którzy mieli szczęście z nim pracować i obcować.

SPIS WYBRANYCH PUBLIKACJI PROF. O.J. PETRYCZENKI

- Petrichenko O.I. & Slivko E.P., 1967. *Aktsessornyy lityi, rubidyy i tseyiy v solenosnykh otlozheniyakh Ukrainy*. Naukova Dumka, Kiev, 152 s.
- Petrichenko O.I., 1973. *Metody doslidzhennya vkluchen' v mineralakh galogennykh porid*. Naukova Dumka, Kyiv, 92 s.
- Petrichenko O.I., Kovalevich V.M. & Chalyy V.N., 1974. Geokhimicheskaya obstanovka soleobrazovaniya v tortonskom evaporitovom basseynie severo-zapadnogo Predkarpattya. W: *Geologia i geokhimiya goryuchikh iskopayemykh*, 41, 74–80.
- Petrichenko O.I., 1977. *Atlas mikrovklucheniy v mineralakh galogennykh porod*. Naukova Dumka, Kiev, 184 s.
- Khrushchov D.P. & Petrichenko O.I., 1980. Galogennyye formatsii Tsentralnogo Paratetisa i usloviya ikh obrazovaniya. W: *Litologiya i geokhimiya solenosnykh tolshch*, Naukova Dumka, Kiev, 31–48.

- Petrichenko O.I., Kityk V.I., Galabuda N.I. & Shaidetskaya V.S., 1980. K izucheniyu pozdnedevonskogo solenakopleniya v Prip'yatskom progibe i Dneprovsko-Donetskoy vpadine. W: *Litologiya i geokhimiya solenosnykh tolshch*, Naukova Dumka, Kiev, 77–95.
- Petrichenko O.I., 1988. *Fiziko-khimicheskiye usloviya osadkoobrazovaniya v drevnikh solednykh basseynakh*. Naukova Dumka, Kiev, 128 s.
- Petrichenko O.I., 1989. *Epigenez evaporitov*. Naukova Dumka, Kiev, 64 s.
- Petrichenko O.I. & Chepel E.I., 1991. Geokhimicheskiye i paleogeograficheskiye osobennosti solenakopleniya v kembriyskom evaporitovom basseyne Vostochnoy Sibiri. W: *Problemy morskogo i kontinentalnogo galogeneza*, Nauka, Novosibirsk, 79–100.
- Petrichenko O.I. & Kovalevich V.M., 1994. Geochemistry of evaporite sedimentation in Permian evaporite basin. *Contributions to Eurasian Geology*, 11B, 41–47.
- Petrychenko O.I., Panow G.M., Peryt T.M., Srebrodolski B.I., Poberezhski A.W. & Kowalewicz W.M., 1994. Zarys geologii mioceńskich formacji ewaporatowych ukraińskieji częsci zapadliska przedkarpackiego. *Przegląd Geologiczny*, 42, 734–737.
- Petrychenko O.I., Peryt T.M., Poberezhski A.W. & Kasprzyk A., 1995. Inkluzje mikroorganizmów w kryształach badeńskich gipsów Przedkarpacia. *Przegląd Geologiczny*, 43, 859–862.
- Petrychenko O.I., 1995. Parageneza fosforytów i ewaporatów w fanerozoiku. *Przegląd Geologiczny*, 43, 299–301.
- Kovalevich V.M. & Petrichenko O.I., 1997. Chemical composition of brines in Miocene evaporite basins of the Carpathian region. *Slovak Geological Magazine*, 3, 173–180.
- Peryt T.M., Karoli S., Peryt D., Petrichenko O.I., Gedl P., Narkiewicz W., Durkovičova J. & Dobieszynska Z., 1997. Westernmost occurrence of the Middle Miocene Badenian gypsum in central Paratethys (Kobeřice, Moravia, Czech Republic). *Slovak Geological Magazine*, 3, 105–120.
- Petrichenko O.I. Peryt T.M. & A.V. Poberejski A.V., 1997. Peculiarities of gypsum sedimentation in the Middle Miocene Badenian evaporite basin of Carpathian Foredeep. *Slovak Geological Magazine*, 3, 91–104.
- Kovalevich V.M., Peryt T.M. & Petrichenko O.I., 1998. Secular variation in seawater chemistry during the Phanerozoic as indicated by brine inclusions in halite. *Journal of Geology*, 106, 695–712.
- Petrichenko O.I. & Shaidetska V.S., 1998. Chlorek wapnia w solankach górnodewońskich basenów ewaporytowych ryftogenu prypecko-dnieprowsko-donieckiego w świetle badań inkluzji w haliacie. *Przegląd Geologiczny*, 46, 689–699.
- Khmelevska E. & Vapnik Y., 1999. Chemical composition of brines in the Pliocene Dead Sea basin: A fluid inclusion study of halite. *Israel Journal of Earth Sciences*, 48, 37–45.
- Petrychenko O.Y., Kovalevych V.M. & Peryt T.M., 2001. Vplyv khimichnoho skladu i mierzalatsii morskyykh vod na intensyvnist' nagromadzhennya bituminoznykh ta fosfatonosnykh osadkiv v epikontynentalnykh baseynakh fanerozoju. *Geologiya i geokhimiya horyuchykh kopalyn*, 2/2001, 75–89.

- Petrychenko O.I., Peryt T.M. & Roulston B., 2002. Seawater composition during deposition of Viséan evaporites in the Moncton Subbasin of New Brunswick as inferred from the fluid inclusion study of halite. *Canadian Journal of Earth Sciences*, 39, 157–167.
- Petrychenko O.Y. & Poberezhsky A.V., 2002. Geokhimichni obstanovky formuvannya paleogenovykh evaporytiv pryberezhnoyi akvatorii okeanu Tetis. *Geologiya i geokhimiya horyuchykh kopalyn*, 1, 57–75.
- Petrichenko O.I. & Peryt T.M., 2004. Geochemical conditions of deposition in the Upper Devonian Prypiac' and Dnipro-Donets evaporite basins (Belarus and Ukraine). *Journal of Geology*, 112, 577–592.
- Peryt T.M., Poberezhsky A.V., Jasionowski M., Peryt D., Petrychenko O.Y., Lyzun S.O. & Turchinov I.I., 2004. Korelatsiya badens'kikh sulfatnykh vikladiv Naddnistrov'ya. *Geologiya i geokhimiya horyuchykh kopalyn*, 1, 56–69.
- Petrychenko O.Y., Peryt T.M. & Chechel E.I., 2005. Early Cambrian seawater chemistry from fluid inclusions in halite from Siberian evaporites. *Chemical Geology*, 219, 149–161.
- Peryt T.M., Hałas S., Kovalevych V.M., Petrychenko O.Y. & Dzhinoridze N.M., 2005. The sulphur and oxygen isotopic composition of Lower Cambrian anhydrites in East Siberia. *Geological Quarterly*, 49, 235–242.
- Kovalevych V.M., Marshall T., Peryt T.M., Petrychenko O.Y. & Zhukova S.A., 2006. Chemical composition of seawater in Neoproterozoic: results of fluid inclusion study of halite from Salt Range (Pakistan) and Amadeus Basin (Australia). *Precambrian Research*, 144, 39–51.
- Petrychenko O., Peryt T., Hałas S. & Hryniv S., 2006. Izotopy kysnyu ta sirky verkhniofranskykh angidrytiv Dniprovsko-Donetskoyi zapadyny. *Geologiya i geokhimiya horyuchykh kopalyn*, 2, 53–62.
- Petrychenko O., Kovalevych V., Poberezhsky A., Vovnyuk S., Galamay A., Dudok I., Hryniv S., Khmelevska O., Sydor D., Yaremchuk Y., Oliyovych O. & Lytvynuk S., 2006. Vikovi zminy khimichnoho skladu okeanichnoy vody ta ikhniy vplyv na formuvannya galogennykh i bituminoznykh vidkladiv. *Geologiya i geokhimiya horyuchykh kopalyn*, 3–4, 97–118.
- Peryt T.M., Makhnach A.A., Halas S., Petrychenko O.Y., Gulis L.F. & Abravets S.M., 2007. Sulfur isotopes in anhydrites from the Upper Devonian Prypiac' and Dnipro-Donets basins (Belarus and Ukraine). *Carbonates and Evaporites*, 22, 43–54.
- Eastoe C.J., Peryt T.M., Petrychenko O. & Geisler-Cussey D., 2007. Stable chlorine isotopes in Phanerozoic evaporites. *Applied Geochemistry*, 22, 575–588.